

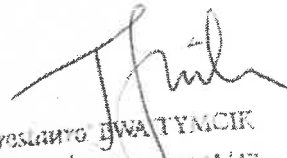
PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
WYMIANA PODŁOGI DREWNIANEJ W KOŚCIELE
PW. ŚW. KATARZyny W BAGROWIE

ars ET restauro Ewa Tymcik
ul. T. Seweryna 3A/47
30-632 Kraków

Kraków, luty 2024 r.

Potwierdzam zgodność
z oryginałem
25 II 2024

ars ET restauro EWA TYMCIK
30-632 Kraków, ul. T. Seweryna 3A/47
REGON 120109068 NIP 679-197-23-04
Tel. +48 600 241 564

KARTA TYTUŁOWA

I A. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

Rodzaj zabytku: Podłoga drewniana w nawie, prezbiterium i na chórze

Nr rejestru zabytków: 2431/A Z DNIA 22.12.1932

Lokalizacja: kościół parafialny w Bagrowie, Bagrowo 3, 63-012 Bagrowo

Czas powstania: Podłoga sosnowa XX-wieczna,

Wymiary: Podłoga w nawie – 10,30 m dł, 8,50 m szer.

Podłoga w prezbiterium – 5,65 m dł., 5,85 m szer. oraz obejście wokół ołtarza

Chór – 8,50 m dł., 1,60 m szer., schody – 1,50 m dł., 0,65 szer.

Technika wykonania:

- Podłoga w nawie wykonana z desek sosnowych, lakierowana
- Prezbiterium – deska iglasta, malowana farbą olejną

Autor: nieznany

Właściciel: Parafia Rzymsko-katolicka pw. Św. Katarzyny w Bagrowie

Użytkownik: j.w

Termin: luty 2024 r.

I B. DANE DOTYCZĄCE PROGRAMU PRAC KONSERWATORSKICH

Zleceniodawca: Parafia Rzymsko-katolicka pw. Św. Katarzyny w Bagrowie,
Bagrowo 3, 63-012 Bagrowo

Autor programu: *ars ET restauro* Ewa Tymcik, ul. T. Seweryna 3A/47, 30-632
Kraków

Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest program prac konserwatorskich, dotyczący wymiany XX-wiecznych, zniszczonych desek podłogi drewnianej na nowe, z litych desek dębowych w nawie, prezbiterium oraz na chórze kościoła parafialnego w Bagrowie.

Krótką historia obiektu

Parafia erygowana została zapewne przy lokalizacji wsi w XIV w. Kościół parafialny p.w. św. Katarzyny istniał już w XVI w., wspomina o nim Liber Beneficiorum z 1510 r. W 1677 r. oddany został w zarząd OO. Franciszkanów z Poznania na 15 lat z obowiązkiem pobudowania w ciągu 5 lat kościoła. Na mocy osobnego układu w r. 1682 objęli Franciszkanie probostwo i wyremontowali kościół.

W 1751 r. w miejsce starego wzniesli Franciszkanie nowy kościół, również drewniany, konsekrowany w 1752 r. przez ks. Bp. Pawłowskiego sufragana poznańskiego.

Franciszkanie ustąpili z parafii w r. 1822. Od 1842 r. kościół w Bagrowie stał się przejściowo filią parafii w Mącznikach.

W dzwonnicy dzwon z roku 1769. Na cmentarzu przykościelnym stoi późnoklasycystyczny nagrobek kamienny Edwarda Dobrogojskiego poległego w 1848 r. pod Miłosławiem.

W r. 1937 obniżono wieżę ze względu na jej zły stan techniczny. W 1953 r. wymieniono podmurówkę. W latach 1969-1970 wzmocniono konstrukcję wieży, 1987-1989 przełożono pokrycie dachu, 1990-1991 - wzmocniono stropy oraz ściany.

W ostatnich latach przeprowadzono w kościele kolejne remonty. W latach 2010-2012 na nowo oszalowano kościół i zrobiono kapitalny remont dzwonnicy, oraz renowację terenu przykościelnego.

W latach 2012-2019 przeprowadzono renowację ołtarza głównego, ołtarzy bocznych pw. Przemienienia Pańskiego i Ołtarza św. Antoniego. Odnowiono figury patronów: św. Katarzyny i św. Stanisława biskupa, figury aniołów z belki tęczowej

Opis inwentaryzacyjny obiektu

Obecny kościół jest drewniany, orientowany, konstrukcji zrębowej, jednonawowy. Zbudowany na podmurówce z cegły. Wielobocznie zamknięte prezbiterium, niższe od nawy, z dobudowaną murowaną zakrystią, nakrytą dachem pulpitowym. Dwukalenicowe dachy nawy i prezbiterium pokryte są dachówką. Wewnątrz płaskie stropy. Od strony zachodu wznosi się dwukondygnacyjna wieża konstrukcji słupowej, z płaskim dachem zwieńczonym krzyżem.

Wnętrze ścian pokryte współczesną boazerią. Chór muzyczny z wybrzuszonym parapetem w części środkowej, wsparty na dwóch słupach.

Belka tęczowa jest profilowana, na niej krucyfiks i dwie rzeźby aniołów z II połowy XVI w. Ołtarz główny z II połowy XVII w. Dwa ołtarze boczne z XVIII w., ambona z XVII w., obrazy ołtarzowe i ścienne z XVII i XVIII w.

Podłoga drewniana posadowiona na legarach, w nawie deski sosnowe ułożone wzdłuż ścian, montowane na styk, prawdopodobnie wymienione w latach 50-tych XX w. W prezbiterium deski ułożone prostopadle w części środkowej, pozostałe wzdłuż ścian, częściowo pokryte farbą olejną w kolorze ciemnej czerwieni. Datowane na analogiczny okres XX w.

Podłoga na chórze położona wzdłuż balustrady parapetu, występują deski o krótszych odcinkach, ułożone z lekkim przesunięciem. Fragment podłogi pokryty płytami pilśniowymi, przybitymi gwoźdźmi do belek konstrukcyjnych.

Na chór prowadzą strome drewniane schody, w typie drabiny.

Stan zachowania przed konserwacją

Stan zachowania podłóg drewnianych w kościele w Bagrowie jest ogólnie zły, różnią się zarówno kolorystyką, jak i stanem zachowania desek, w zależności od miejsca położenia.

Najbardziej zniszczone są deski sosnowe prezbiterium, w dużej części pokryte farbą olejną, która jest lokalnie mocno przetarta, występują liczne przebarwienia podłoża, pociemnienia, zaplamienia. Deski są przesuszone i lokalnie zniekształcone, widoczne są liczne otwory po żerowaniu owadów szkodników drewna. Stan ten powoduje osłabienie drewna i pogłębia proces degradacji.

Fragmenty desek wokół antepedium zestawione dosyć chaotycznie, występują między nimi znaczne szczeliny i ubytki.

Podłoga w prezbiterium jest jaśniejsza, pozostawiona w surowym drewnie, pokryta warstwą zabezpieczającą. Przedstawia nieco lepszy stan zachowania. Warstwa wykończeniowa miejscowo przetarta i mocno zabrudzona. Pomiędzy nawą a prezbiterium występuje uskok (obniżenie) – w prezbiterium (wyżej) deski są ułożone w części środkowej prostopadle, w nawie pionowo wzdłuż ścian, przybijane do legarów nośnych, tworzących konstrukcję ramową. Szczegółowa analiza stanu zachowania legarów możliwa będzie po odsłonięciu desek podłogi nawy.

Podłoga na chórze przedstawia nieco lepszy stan zachowania, deski pozostawione bez warstwy wykończeniowej. Sposób ułożenia i rozmiary desek nie są jednorodne, co zakłóca ich odbiór. Występują lokalne szczeliny w obrębie połączeń.

Schody na chór mocno zniszczone, stopnice wytarte, brak poręczy, co utrudnia bezpieczne wejście na górę.

Założenia konserwatorskie

Podstawowym założeniem planowanych prac w kościele w Bagrowie jest wymiana zużytej, ahistorycznej podłogi drewnianej w obrębie całej świątyni.

Wymiana uszkodzonej, niepierwotnej podłogi drewnianej stanowić będzie zabezpieczenie wnętrza kościoła w Bagrowie przed możliwą infekcją owadzych szkodników drewna, pochodzących ze zniszczonych desek podłogowych, jak również poprawi i dopełni wygląd zabytkowego wnętrza świątyni.

Planowane prace mają polegać na usunięciu dotychczasowego pokrycia z desek sosnowych w nawie, prezbiterium oraz na chórze, wraz z wymianą schodów drewnianych.

Proponuje się wykonanie nowej podłogi z litych desek dębowych o długości 200 – 250 cm, montowanych na pióro, wpust, o szerokości 18 cm i grubości 20 mm, ułożonych w nierównomiernym przebiegu, z odwzorowaniem obecnego położenia desek w nawie i prezbiterium. Deski muszą być odpowiednio wysezonowane, wilgotność drewna nie powinna przekraczać 11%.

Ze względu na występujące obniżenie pomiędzy nawą i prezbiterium przewiduje się wykonanie progu o wysokości 10 cm i utrzymanie obecnej wysokości podłogi. Planuje się zastosować metodę tzw. *posadzki pływającej*, polegającą na braku trwałego połączenia z podłożem oraz graniczącymi elementami konstrukcyjnymi. Konieczne jest zachowanie właściwej szczeliny dylatacyjnej przy ścianach obwodowych. Wykończenie podłogi przy ścianach z zastosowaniem dębowej listwy podłogowej.

Po odsłonięciu i analizie stanu legarów nośnych, należy podjąć decyzję o ich pozostawieniu lub częściowej wymianie na nowe. Zalecana technika montażu podłogi to klasyczna metoda układania desek na belkach nośnych (legarach). Należy dobrać odpowiednią wysokość legarów tak, aby wraz z grubością deski dębowej otrzymać pożądaną wysokość podłogi. Nie przewiduje się zmiany dotychczasowej wysokości, nowa ma dokładnie odwzorować stan obecny.

Schody na chór – wymiany wymagają stopnice w ilości 10 sztuk, o szerokości 22 cm oraz podstopnice o wysokości 25 cm.

Program prac konserwatorskich

Wymiana desek podłogowych w nawie, prezbiterium i na chórze kościoła

1. Dokumentacja fotograficzna przed konserwacją.
2. Usunięcie ławek z nawy i prezbiterium, konfesjonału, rozebranie dwóch bocznych ołtarzy oraz balustrady oddzielającej prezbiterium tak, aby umożliwić demontaż istniejącej podłogi.
3. Demontaż starych desek podłogowych oraz płyt pilśniowych (chór).
4. Analiza stanu zachowania istniejących legarów. W razie występowania zniszczeń, spowodowanych działalnością owadów szkodników drewna należy przeprowadzić zabieg dezynsekcji oraz impregnacji drewna. Proponuje się preparat Anti-Insekt firmy Remmers , do impregnacji HECOL-L50 firmy HEKO. Dopuszcza się lokalną wymianę najbardziej zniszczonych legarów, które utraciły swoją nośność na analogiczne, wykonane z suchego drewna, o parametrach tożsamyh z istniejącymi. Nowe drewno koniecznie należy zabezpieczyć odpowiednim impregnatem przed wpływem niszczących czynników biologicznych np. Drewnochron Impregnat Grunt R, przeznaczonym do surowego drewna.
5. Prezbiterium. Prace należy rozpocząć od części prezbiterialnej, która jest wyższa. Po zabezpieczeniu legarów i ewentualnym uzupełnieniu wypełnienia między nimi (piasek, trociny – w zależności od zastanego materiału) można będzie przystąpić do kładzenia desek w technologii *podłogi pływającej*, z zachowaniem istniejącego układu. Nie przewiduje się wykonania izolacji termicznej pomiędzy legarami ze względu na zachowanie obecnego mikroklimatu wnętrza. Równocześnie należy pamiętać, że produkty ocieplające np. wełna mineralna mogą stać się miejscem gniazdowania gryzoni z rodziny myszowatych. Układanie podłogi z litych desek w technologii *pływającej* charakteryzuje się brakiem trwałego połączenia z podłożem, jak również z konstrukcyjnymi częściami ścian. Istotnym elementem jest szczelina dylatacyjna na obwodzie. Łączenie desek następuje na pióro-wpust. Proponowana podłoga z litych desek dębowych o szerokości 18 cm i grubości 20 mm, powinna być ułożona w nierównomiernym przebiegu, równolegle do ścian północnej i południowej. W części środkowej, zgodnie ze stanem obecnym, deski zostaną

położone prostopadle, ułożone w równych odcinkach.

6. Nawa. W tej części świątyni występuje klasyczny sposób ułożenia istniejącej podłogi wzdłuż ścian obwodowych, na belkach nośnych. Nie przewiduje się niwelowania występującego uskoku – obniżenia podłogi w porównaniu do prezbiterium. Proces montażu nowych litych desek dębowych (o tych samych wymiarach, co w prezbiterium) będzie analogicznie wykonany w technologii *podłogi pływającej*. Dla zachowania jednolitego poziomu podłogi należy wykonać podkładki z drewnianych klocków, niwelujące różnice wysokości, przybijane do legarów. Można rozważyć wykonanie izolacji akustycznej poprzez pokrycie belek nośnych pasami z korka lub filcu i do tak przygotowanego podłoża zamontować deski. Przewiduje się montaż litych desek dębowych o tych samych wymiarach i w tym samym kierunku, aby uzyskać równomierny efekt w całym wnętrzu kościoła. Zaleca się łączenie na pióro - wpust, pierwszy rząd należy ułożyć z zachowaniem 15mm szczeliny dylatacyjnej. Klejenie należy wykonać tylko na stykach krótszych boków (na czołach), dzięki czemu poszczególne rzędy będą mogły się względem siebie poruszać.
7. Chór. Planuje się ułożenie desek podłogowych w analogicznej technologii.
8. Wykonanie listwy przypodłogowej. Zaleca się wykonanie listwy z tego samego gatunku drewna (dąb), wysokość należy dostosować w taki sposób, by przykryć listwą nierówności połączenia ze ścianą. Proponuje się wysokość min. 15 cm.
9. Schody na chór. Przewiduje się demontaż 10 sztuk stopnic o szerokości 22 cm i podstopnic o wysokości 25 cm, następnie wykonanie nowych, z litego drewna dębowego. Równocześnie należy uporządkować otwartą część ścianki przy schodach, wymienić na jednolitą belkę kilka desek wypełniających przestrzeń pomiędzy oryginalną ścianą wejściową a boazerią. Należy również rozważyć wykonanie prostej drewnianej balustrady od strony otworu lub zamontować poręcz na przeciwległej ścianie.
10. Wykończenie drewna. Proponuje się zabezpieczenie powierzchni drewna olejem lub olejowoskiem, którego warstwa oprócz właściwości ochronnych, zachowa naturalne piękno drewnianej powierzchni. Ze względu na znaczne obciążenie użytkowe podłogi w kościele rekomenduje się olejowosk np. *OSMO Wosk Twardy Olejny Original bezbarwny półmat*, nr 3065, który tworzy na powierzchni drewna mikroporowatą powłokę o właściwościach paroprzepuszczalnych, a równocześnie zabezpiecza przed

wnikaniem brudu. Powłoka nie rozwarstwia się, w przypadku uszkodzeń poddaje się łatwej renowacji. Głównymi składnikami produktu są substancje naturalne – oleje roślinne (olej słonecznikowy, sojowy i ostowy), woski, parafina, sykatywy. Aplikacja produktu jest łatwa, przy pomocy pędzla lub wałka z mikrofibry. Zaleca się nałożenie 2 warstw olejowosku, zgodnie ze wskazaniem producenta.

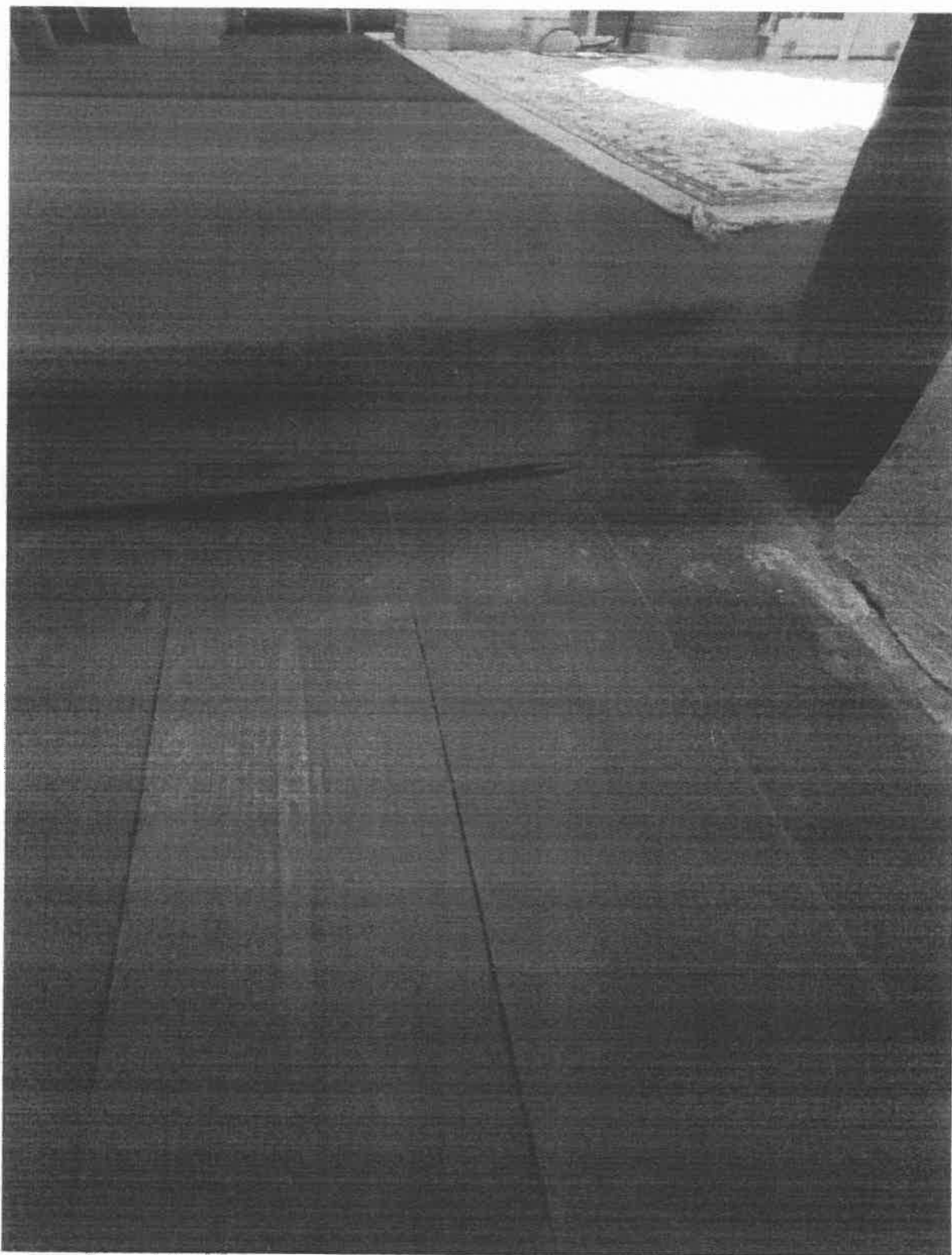
11. Wykonanie konserwatorskiej dokumentacji powykonawczej.

mgr EWA TYMCIK
artysta - konserwator dzieł sztuki
nr dyplomu 4388, nr PSOZ 365/7A
tel. 0-606 241 564

mgr EWA TYMCIK
30-032 Kraków, ul. T. Słowackiego 3A/47
REGON 120769068 NIP 679-190-23-04
Tel. +48 606 241 564

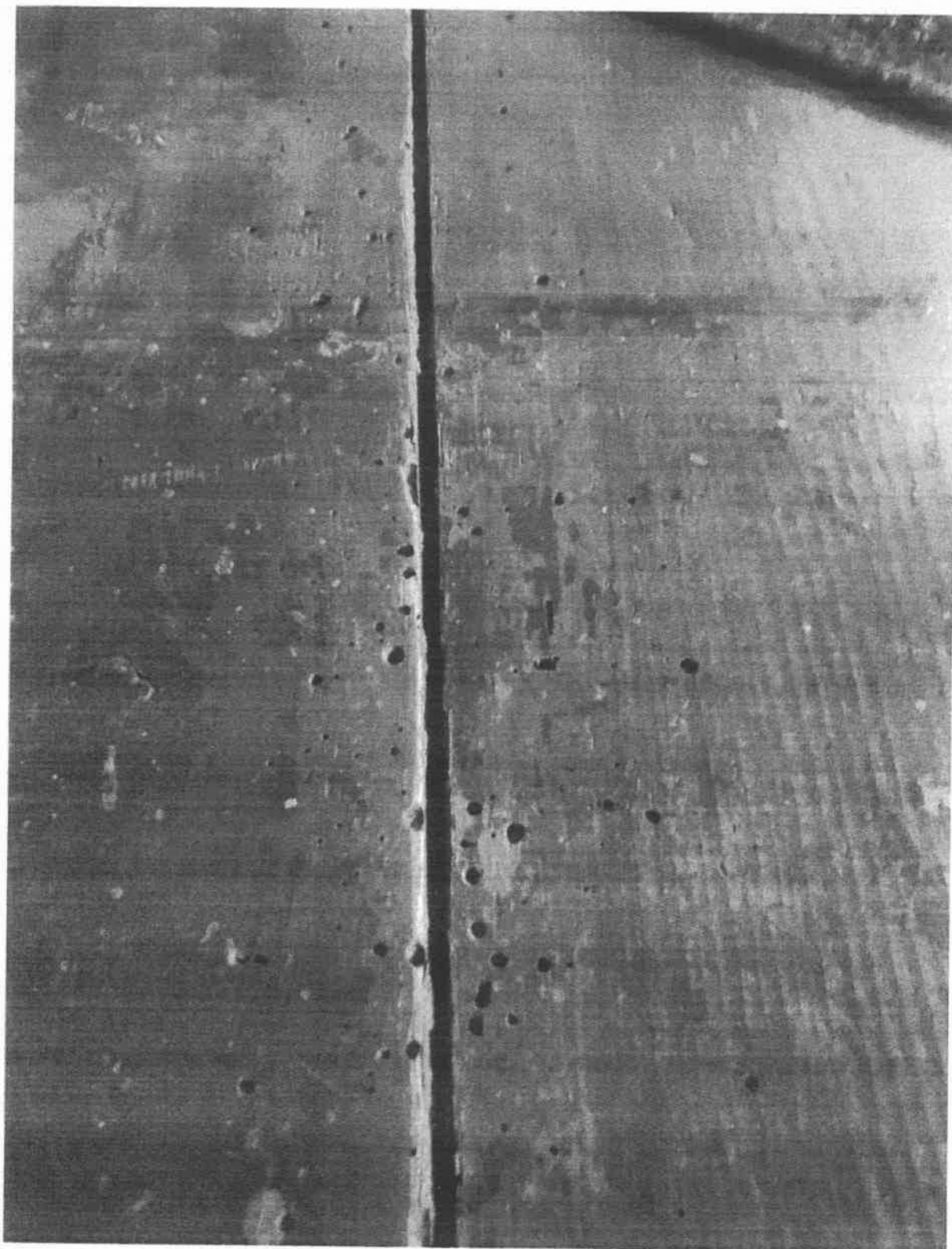
Fot.1 Kościół pw. Św. Katarzyny w Bagrowie, widok drewnianej podłogi nawy oraz prezbiterium. Stan obecny, 2024 r.

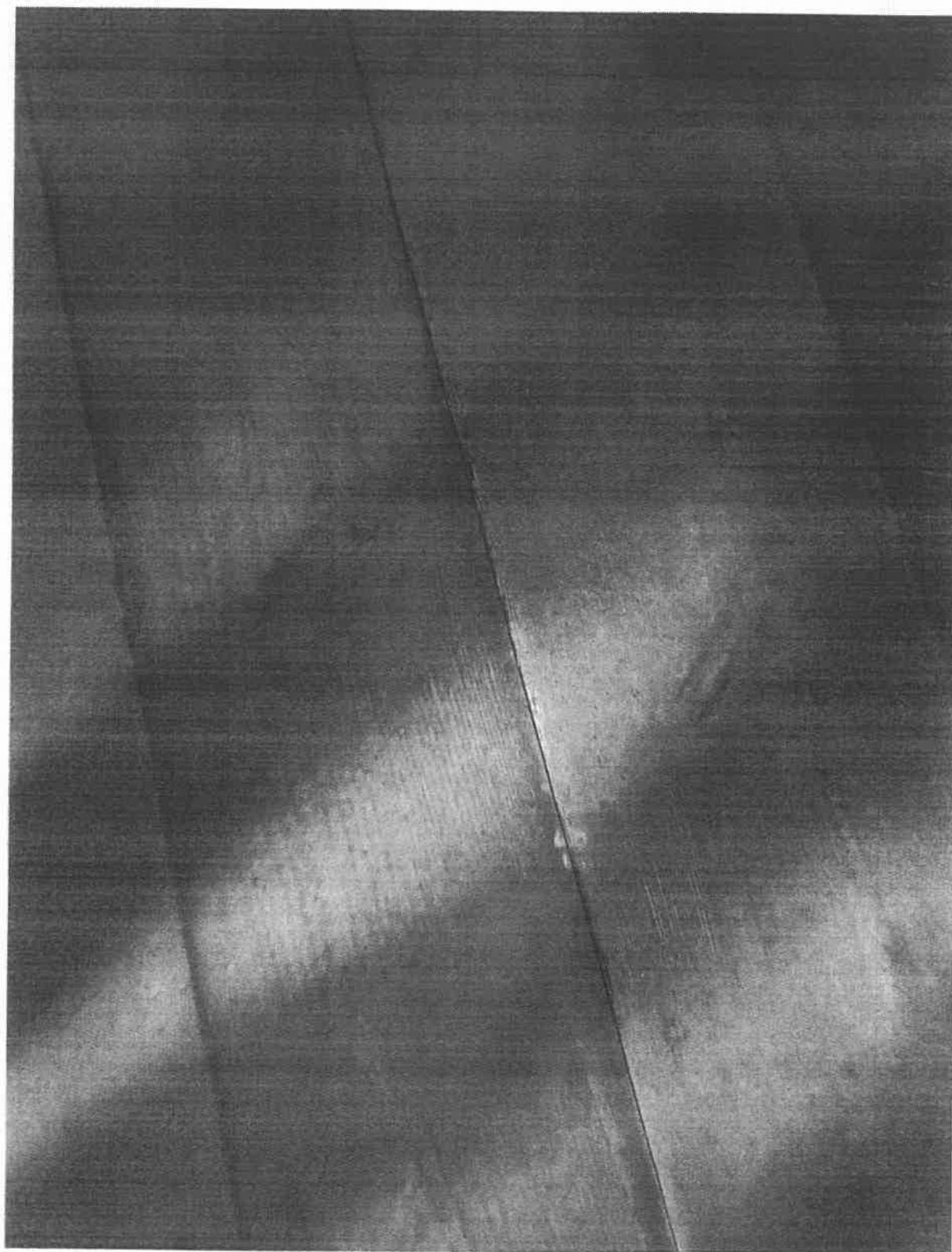
Fot.2 Kościół pw. Św. Katarzyny w Bagrowie, fragment podłogi w prezbiterium, widoczne deski pomalowane na kolor ciemnoczerwony.

Fot.3 Kościół pw. Św. Katarzyny w Bagrowie, obejście ołtarza w prezbiterium, widoczne nieregularnie ułożone deski podłogowe, pomalowane na kolor ciemnoczerwony.

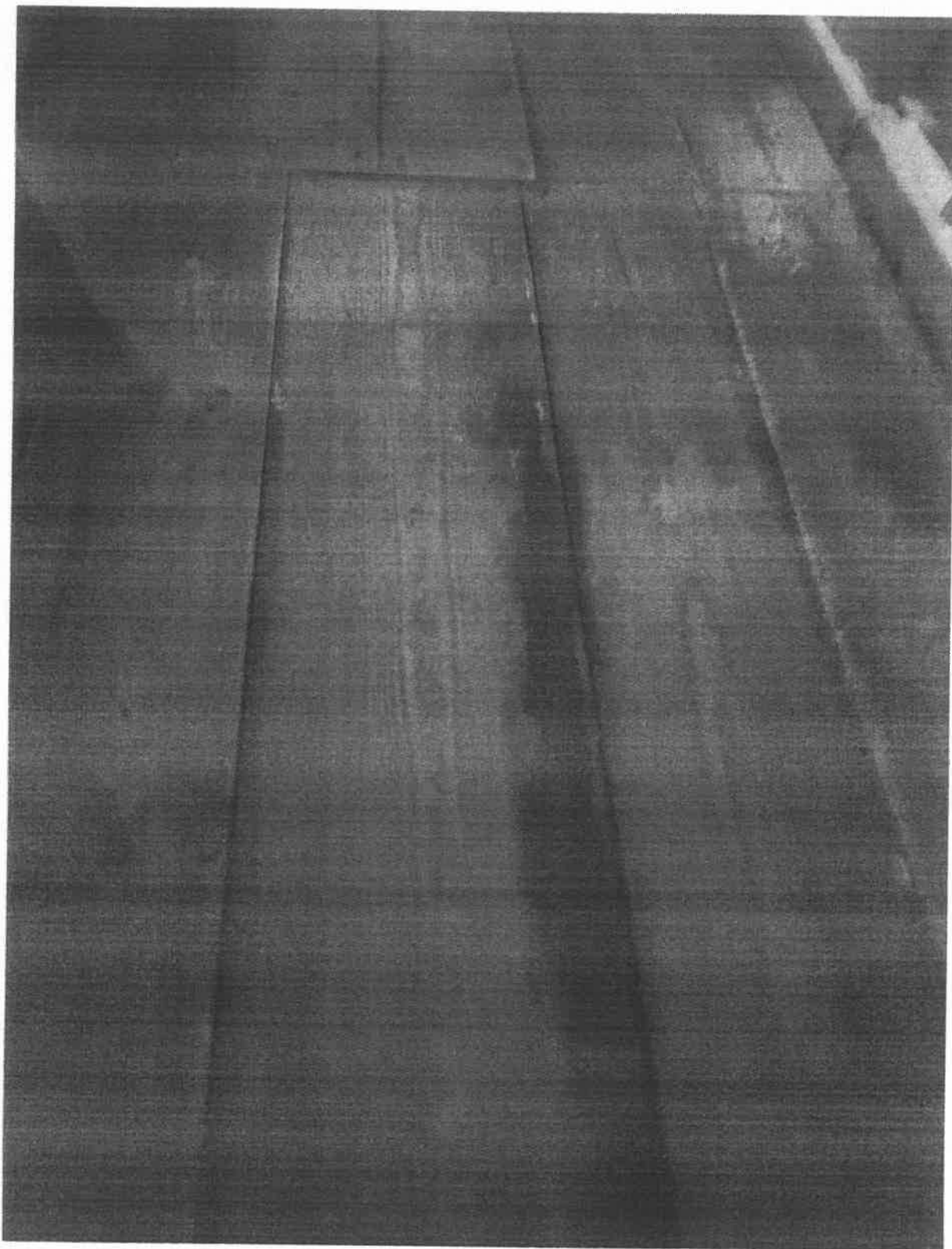
Fot.4 Kościół pw. Św. Katarzyny w Bagrowie, zbliżenie desek podłogowych z prezbiterium, widoczne otwory po żerowaniu owadów szkodników drewna.

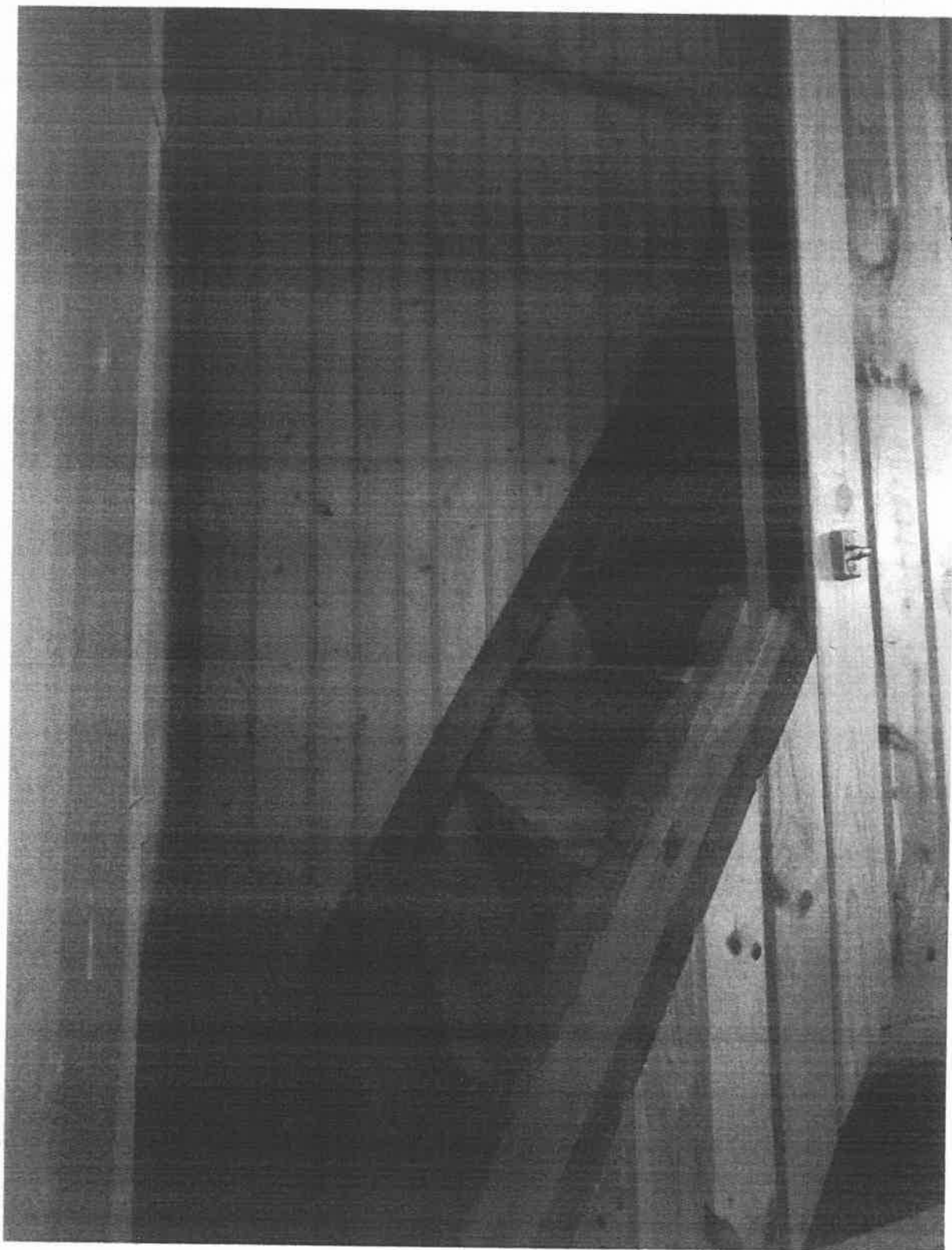
Fot.5 Kościół pw. Św. Katarzyny w Bagrowie, zbliżenie desek podłogowych z nawy. Stan obecny.

Fot.6 Kościół pw. Św. Katarzyny w Bagrowie, widok podłogi drewnianej na chórze z deskami różnej szerokości.

Fot.7 Kościół pw. Św. Katarzyny w Bagrowie, zbliżenie desek podłogowych z chóru muzycznego. Stan obecny.

Fot.8 Kościół pw. Św. Katarzyny w Bagrowie, widok wejścia na chór ze stromymi schodami.

Fot.9 Kościół pw. Św. Katarzyny w Bagrowie, fragment schodów na chór, widoczny stan stopnic, z których dwie zostały wymienione bez zachowania odpowiednich parametrów.

Plan ułożenia desek podłogowych w nawie i prezbiterium kościoła

